

Rapport

Datum: 21 augustus 2006
Rapportnummer: 2006/292

Klacht

Verzoekster klaagt erover dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) haar op 15 februari 2005 een nader gehoor heeft afgenomen in het bijzijn van een mannelijke tolk, ondanks haar nadrukkelijke verzoek om een vrouwelijke contactambtenaar en een vrouwelijke tolk.

Beoordeling

I Bevindingen

1. Verzoekster, van Iraanse nationaliteit, is op 10 september 2004 Nederland binnen gereisd samen met haar echtgenoot en hun vier kinderen. Op 10 oktober 2004 dienden verzoekster, haar echtgenoot en hun oudste zoon ieder een asielaanvraag in in het aanmeldcentrum (AC) te Ter Apel. Nog diezelfde dag heeft een contactambtenaar van de IND van hen een eerste gehoor afgenomen. Verzoekster is daarna op 11 oktober 2004 nader gehoord in het AC Ter Apel. Op 15 februari 2005 is van haar in het kantoor van de IND te Zevenaar nogmaals een nader gehoor afgenomen.

2. Verzoekster werd op 11 oktober 2004 gehoord door een mannelijke contactambtenaar met behulp van een vrouwelijke tolk. Op de vraag over eventuele aanvullingen of correcties op het eerste gehoor, antwoordde verzoekster dat zij de dag ervoor reeds te kennen had gegeven dat zij wilde worden gehoord door een vrouwelijke contactambtenaar en een vrouwelijke tolk. Uit het verslag kan niet worden opgemaakt of en zo ja hoe de contactambtenaar hierop heeft gereageerd. Tijdens het gehoor op 11 oktober 2004 verklaarde verzoekster onder meer dat zij in Iran gevangen was genomen vanwege het overtreden van de kledingvoorschriften. Verzoekster verklaarde tevens dat zij tijdens de detentie is verkracht.

3. Van verzoekster werd op 15 februari 2005 wederom een nader gehoor afgenomen. Verzoekster werd toen gehoord door een vrouwelijke contactambtenaar met behulp van een mannelijke tolk. Bij de aanvang van dit gehoor is verzoeksters verzoek om een vrouwelijke contactambtenaar en een vrouwelijke tolk op de volgende wijze aan de orde gekomen:

“(contactambtenaar; N.o.)

U heeft eerder aangegeven dat u de voorkeur heeft voor een vrouwelijke medewerker en tolk. Omdat u al eerder gehoord bent en ik op dit moment aanvullende vragen wil stellen, stel ik voor om nu wel te beginnen. Mocht u bepaalde informatie niet kunnen vertellen aan een mannelijke tolk dan kunt u dat aangeven. Indien nodig kan er nog een ander gesprek gepland worden. Gaat u hiermee akkoord?

(verzoekster; N.o.)

Ja.

(contactambtenaar; N.o.)

U praat zachtjes en aarzelend. Komt dat omdat u zenuwachtig bent?

(vaststelling contactambtenaar; N.o.)

Mevrouw knikt.

4. Tijdens het nader gehoor op 15 februari 2005 werd verzoekster ondervraagd over onder meer de redenen van haar detentie in de Iraanse gevangenis, de behandeling tijdens de detentie en de gevolgen daarvan. Het verslag van het gehoor wordt hier niet weergegeven, aangezien de inhoud niet geschikt is voor publicatie in een openbaar rapport. Uit het verslag komt onder meer als verklaring van verzoekster naar voren dat sprake was geweest van ernstige schending van haar lichamelijke integriteit.

5. In reactie op de klacht deelde de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie bij brief van 12 september 2005 mee dat zij verzoeksters klacht over het op 15 februari 2005 tegen haar wens horen in het bijzijn van een mannelijke tolk, ongegrond achtte. De minister verwees hierbij naar haar eerdere brief van 23 maart 2005 waarin zij de klacht reeds kennelijk ongegrond had verklaard. De minister deelde in haar brief van 12 september 2005 mee dat er geen aanleiding was nu anders over de klacht te oordelen. De minister wees erop dat verzoekster niet had aangegeven dat er in haar asielrelaas onderdelen waren die zij niet naar voren had kunnen brengen vanwege de aanwezigheid van een man tijdens haar gehoren.

6. In de eerdere brief van 23 maart 2005 reageerde de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie onder meer als volgt op verzoeksters klacht:

“Allereerst levert het verzoek om een vrouwelijke tolk een inspanningsverplichting voor de IND op, geen recht voor de verzoekster. In het onderhavige geval is - helaas - gebleken dat er die dag geen vrouwelijke Farsi-tolk aanwezig was. Echter, niet gebleken is dat betrokkene hierdoor onevenredig benadeeld is. Betwist wordt overigens dat de ambtenaar geen respect zou hebben getoond voor betrokkene en het gehoor niet zorgvuldig zou hebben voorbereid. Aangezien betrokkene en een tolk aanwezig waren is, na zorgvuldige afweging, besloten om wel een aanvang te maken met het gehoor. Betrokkene is hiermee desgevraagd akkoord mee gegaan. Bij de voorbereiding door de medewerker was namelijk gebleken dat er reeds een volledig nader gehoor is geweest waarin betrokkene heeft verklaard dat zij alles verteld had wat van belang is voor haar asielrelaas. Betrokkene heeft hierin uitgebreid verklaard wat haar is overkomen in Iran, ook over de verkrachting. In het gehoor van 15 februari 2005 zijn dan ook geen vragen meer gesteld over de verkrachting

zelf, maar over de voorgeschiedenis (kledingvoorschriften) en de medische problemen van betrokkene. Tijdens het gehoor is niet gebleken dat betrokkene niet in staat is geweest deze vragen te beantwoorden en is er geen aanleiding geweest het gehoor te onderbreken. Dat betrokkene bij aanvang van het gehoor een zenuwachtige indruk maakte, vormt - gezien het verloop van het verdere gehoor - geen aanleiding te concluderen dat betrokkene haar asielrelaas niet of onvoldoende naar voren heeft kunnen brengen. Tenslotte wordt gewezen op de opmerking van de gehoordewerker bij aanvang van het gehoor waarbij betrokkene is gevraagd aan te geven of er nog bepaalde informatie is die zij niet aan een mannelijke tolk kan vertellen. Betrokkene heeft niet aangegeven dat dit het geval was. Ook in de klacht wordt niet nader onderbouwd waarover betrokkene niet heeft kunnen verklaren. De omstandigheid dat betrokkene gespannen was en dat zij het moeilijk vond om over de verkrachting te praten vormt geen aanleiding te concluderen dat betrokkene onvoldoende in de gelegenheid is geweest om haar asielrelaas naar voren te brengen. Derhalve wordt de klacht kennelijk ongegrond verklaard.”

7. In hoofdstuk C3/13 van de Vreemdelingencirculaire 2000 is onder meer bepaald dat vrouwelijke asielzoekers voorafgaand aan het nader gehoor worden gewezen op de mogelijkheid om het nader gehoor te laten plaatsvinden door een vrouwelijke contactambtenaar en met behulp van een vrouwelijke tolk.

II Beoordeling

8. Het nader gehoor is een belangrijk onderdeel van de asielprocedure. Tijdens het nader gehoor krijgt een asielzoeker de gelegenheid om aan te geven op welke gronden zijn of haar aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning asiel is gebaseerd. In de meeste gevallen vormt het nader gehoor voor hem of haar de enige gelegenheid in de asielprocedure om zijn of haar asielmotieven mondeling toe te lichten. Het dient er tevens toe om de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie in de gelegenheid te stellen om, vanuit haar eigen verantwoordelijkheid, te onderzoeken of iemand terecht een beroep doet op het Vluchtelingenverdrag. Het nader gehoor vervult daarmee een cruciale rol in de asielprocedure; de kwaliteit van het nader gehoor en van het verslag daarvan werkt immers direct door op de beslissing op het asielverzoek en op een eventueel daaropvolgende beroepsprocedure.

9. In het licht van de afhankelijke positie van de asielzoeker is het van belang dat ambtenaren van de IND bij het plannen en afnemen van een nader gehoor, rekening houden met gegevens en omstandigheden die hun reeds bekend zijn. Het zelfde geldt voor door de tijdens een gehoor door de asielzoeker geuite signalen. De ambtenaren dienen in reactie hierop op adequate wijze maatregelen te nemen om te waarborgen dat het gehoor op een zo zorgvuldig mogelijke wijze verloopt. Dit geldt temeer indien het, zoals in het geval van verzoekster, gaat om vrouwen die hebben aangegeven dat zij te maken hebben gehad met seksueel misbruik. Het is een bekend gegeven dat vrouwelijke

asielzoekers, soms schroom hebben om problemen die zij op dat gebied hebben ondervonden, te vertellen aan een mannelijke contactambtenaar of een mannelijke tolk.

10. Verzoekster heeft de IND op 10 oktober 2004 expliciet te kennen gegeven dat zij wenste te worden gehoord door een vrouwelijke contactambtenaar in het bijzijn van een vrouwelijke tolk. Bij de aanvang van het nader gehoor op 11 oktober 2004 heeft zij dit verzoek herhaald. Dit verzoek van verzoekster is eveneens aan de orde geweest bij de aanvang van het tweede nader gehoor op 15 februari 2005.

11. Al tijdens het eerste gehoor op 10 oktober 2004 heeft verzoekster verklaard dat zij tijdens haar detentie in Iran seksueel was misbruikt. Tijdens het nader gehoor op 11 oktober 2004 heeft zij dit nader toegelicht. Naast het feit dat verzoekster meerdere malen expliciet haar wens hierover had geuit had de IND ook op grond van de verklaringen die verzoeksters reeds had afgelegd tijdens de eerdere gehoren, bij de planning van een volgend gehoor rekening dienen te houden met de wenselijkheid om het gehoor te laten afnemen door een vrouwelijke contactambtenaar en een vrouwelijke tolk. Verzoekster is echter desondanks op 15 februari 2005 gehoord met behulp van een mannelijke tolk.

12. Het vereiste van adequate organisatorische voorzieningen houdt in dat bestuursorganen hun administratieve beheer en organisatorisch functioneren inrichten op een wijze die behoorlijke dienstverlening aan burgers verzekert.

13. De minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie liet in haar reactie van 12 september 2005 weten dat het verzoek om een vrouwelijke tolk een inspanningsverplichting is voor de IND en geen recht voor de verzoekster. De minister deelde mee dat er op 15 februari 2005 geen vrouwelijke Farsi-tolk aanwezig was geweest. Echter noch uit de reacties van de minister van 13 maart 2005 en 12 september 2005, noch uit de verslagen van de gehoren, kan worden opgemaakt dat de IND inspanning heeft verricht om verzoekster, op 15 februari 2005 of eventueel op een andere datum, te laten horen met behulp van een vrouwelijke tolk. Kennelijk wordt bij de keuze van een datum niet nagegaan of een ook op dit punt geschikte tolk beschikbaar is. Op die manier wordt onvoldoende invulling gegeven aan de inspanningsverplichting.

De IND heeft gehandeld in strijd met het vereiste van adequate en organisatorische voorzieningen.

14. De mededeling van de contactambtenaar bij de aanvang van het nader gehoor op 15 februari 2005, dat dit gehoor slechts tot doel had om nadere vragen te stellen over de voorgeschiedenis van verzoeksters detentie en haar medische problemen, doet hier niet aan af. Uit het verslag van het nader gehoor blijkt immers dat er tijdens dit gehoor ook vragen zijn gesteld over de verkrachtingen en de pijnlijke gevolgen hiervan voor verzoekster. Het feit dat verzoekster bij de aanvang van het gehoor is gevraagd aan te geven of er bepaalde informatie was die zij niet aan een mannelijke tolk zou kunnen

vertellen doet hier evenmin aan af. Dat geldt ook voor de constatering van de minister dat verzoekster niet onevenredig is benadeeld door de aanwezigheid van mannen tijdens haar gehoren. Het feit dat de contactambtenaar naar de mening van de minister voldoende respect heeft getoond en het gehoor zorgvuldig heeft voorbereid is in deze context irrelevant. Respect en een goede voorbereiding van de contactambtenaar zijn immers onder alle omstandigheden een noodzakelijke voorwaarde. Het feit dat verzoekster nadien geen onderdelen heeft aangedragen die zij niet naar voren heeft kunnen brengen vanwege de aanwezigheid van een man tijdens haar gehoren, is evenmin relevant. Om te voldoen aan de genoemde inspanningsverplichting dienden er vooraf voorwaarden te worden geschapen. Deze verplichting wordt niet verwezenlijkt met het naderhand bezien of het ontbreken van de inspanningen daartoe nadelig is gebleken.

De onderzochte gedraging is dan ook niet behoorlijk.

15. Het voorgaande is voor de Nationale ombudsman aanleiding om de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie een aanbeveling te doen.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Immigratie- en Naturalisatiedienst, welke wordt aangemerkt als een gedraging van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie is gegrond wegens schending van het vereiste van adequate organisatorische voorzieningen.

AANBEVELING

De Nationale ombudsman geeft de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie in overweging om de planning van gehoren en nadere gehoren in de asielprocedure zodanig te doen inrichten dat bij de keuze van data voldoende rekening kan worden gehouden met de beschikbaarheid van vrouwelijke tolken en contactambtenaren indien dat aangewezen is.

Onderzoek

Op 22 juli 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de familie K., ingediend door mevrouw mr A.M.I. Eleveld van de Stichting Rechtsbijstand Asiel te Zwolle, met een klacht over gedragingen van Immigratie- en Naturalisatiedienst.

Naar deze gedragingen, die worden aangemerkt als gedragingen van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, werd een onderzoek ingesteld.

De klacht werd als volgt geformuleerd:

Verzoekers, een echtpaar afkomstig uit Iran, klagen erover dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) hun gemachtigde niet tijdig heeft geïnformeerd over de datum waarop van hen een nader gehoor zou worden afgenomen in het kader van hun asielprocedure.

Verzoekster klaagt er voorts over dat de IND haar op 15 februari 2005 een nader gehoor heeft afgenomen in het bijzijn van een mannelijke tolk, ondanks haar nadrukkelijke verzoek om een vrouwelijke contactambtenaar en een vrouwelijke tolk.

Verzoeker klaagt er ook over dat de IND hem op 8 april 2005 een nader gehoor heeft afgenomen zonder vooraf onderzoek te doen naar zijn medische toestand en ondanks de mededeling bij brief van 14 februari 2005 van de Medische Opvang Asiel (MOA) aan de IND dat hij wegens dringende medische redenen gedurende een periode van minstens twee maanden onmogelijk een nader gehoor kon ondergaan.

In het kader van het onderzoek werd de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klachtonderdelen betrekking hebben.

In reactie op de klacht deelde de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie bij brief van 12 september 2005 mee dat zij de klachtonderdelen over het niet tijdig informeren van de gemachtigde (eerste klachtonderdeel) en het horen van verzoeker ondanks de informatie van het MOA (derde klachtonderdeel) gegrond achtte. Ten aanzien van het eerste klachtonderdeel bood de minister ook haar excuses aan voor de gang van zaken. Ten aanzien van het derde klachtonderdeel deelde de minister mee dat zij pas na drie maanden opnieuw zou bezien of verzoeker alsnog kon worden gehoord.

De minister achtte het tweede klachtonderdeel, het horen in bijzijn van een mannelijke tolk ondanks verzoeksters nadrukkelijke verzoek om een vrouwelijke contactambtenaar en een vrouwelijke tolk, ongegrond.

Vanwege het feit dat nader onderzoek naar het eerste en derde klachtonderdeel niet kan leiden tot een andere conclusie, heeft de Nationale ombudsman besloten om het onderzoek op die klachtonderdelen niet verder voort te zetten. In de bevindingen en de conclusie in het rapport naar aanleiding van het onderzoek naar de klacht heeft de Nationale ombudsman zich daarom beperkt tot het tweede klachtonderdeel over het horen van verzoekster in het bijzijn van een mannelijke tolk ondanks haar nadrukkelijke verzoek om een vrouwelijke contactambtenaar en een vrouwelijke tolk.

Tijdens het onderzoek kreeg de gemachtigde van verzoekster de gelegenheid om te reageren op door de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie verstrekte inlichtingen. De gemachtigde deelde bij brief van 3 november 2005 onder meer mee het te betreuren dat de minister het eerste en derde klachtonderdeel in eerste instantie

ongegrond had verklaard en deze klachtonderdelen pas na tussenkomst door de Nationale ombudsman gegrond zijn verklaard.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De minister van Vreemdelingenzaken en Integratie deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De gemachtigde van verzoekster gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Vreemdelingencirculaire 2000, hoofdstuk C3/13.4.1.
2. Verslag nader gehoor van verzoekster, afgenomen door de IND op 11 oktober 2004 in het Aanmeldcentrum te Ter Apel
3. Verslag nader gehoor van verzoekster, afgenomen op 15 februari 2005 in het kantoor van de IND te Zevenaar.
4. Brief van 21 juli 2005, met bijlagen, van de gemachtigde met de klachten van verzoekster.
5. Brief van 12 september 2005, met bijlagen, waarin de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie reageert op de klachten van verzoekster.
6. Brief van 3 november 2005 waarin de gemachtigde reageert op de brief van 12 september 2005 van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond